

ดอกไม้ในวรรณคดีไทย ๑๐

โดย ชักกลอน ๕๗ 27

๔๖ บุษบา

“ลำดวนทวนหอมตระหลบ กลิ่นอายอบสบนาสา
นิกกวิลกลิ่นบุหงา รำไปเจ้าเตร้างนาง”

วรรณคดี : กาพย์เห่เรือ

พระนิพนธ์ : เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ไชยเชษฐาสุริยวงศ์(เจ้าฟ้ากุ้ง)

ดอกบุหงา *Citharexylum spinosum*

ดอกงามล้ำ ชั้นMagnoliopida

Family *Verbaceae* ที่ตรีังตรา

เป็นบุปผา ผกางาม ยามเบ่งบาน

ถิ่นกำเนิด เกิดหมู่เกาะ บารินาโต

ดอกดกยลต์ งามอร่ามสถาน

ชื่อท้องถิ่น บุหงาสำหรับ บุหงาแต่งงาน

บ้างเรียกขาน บุหงาบาทลี ที่หอมไกล

เป็นพรรณไม้ ใหญ่ปานกลาง ช่างงามหน่อ

ดอกเป็นช่อ พวงห้อย ช้อยไสว

ดอกย่อยขาว พรางพราวตา คราแกว่งไกล

งามโฉโฉ ใครดมดม หอมมาลี

กลิ่นหอมแรง แสงใจ ในยามค่ำ

กลิ่นหอมล้ำ ย้ำเตือนใจ ในโฉมศรี

ดอกไม้งาม นามล้ำ บุหงาสำหรับ

เป็นมาลี ที่งามอง ต่องตาใจ

เป็นไม้ดอก ไม้ประดับ ปรบภูมิทัศน์

ผู้เด็ดจัด ผุดผาดตา พาสติใส

ปลุกงามง่าย ให้ดอกดี ทั้งปีไป

มีปลูกไว้ ใจสบายตา น่านอนดม

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

หอมบุหงา สำหรับ ที่ดอกด้วย
น้ำรินรดย วมอยู่ มีรู้หาย
ดอกสีฟ้าด พราดอยู่ ดูสบาย
ดอกเป็นลาย ฟ้าขาว หน้าใจชม
ปลูกกลางแจ้ง แดดจัด ระเบิดใบ
ยามลมโยก ใบพลัด ปลิวดูสม
กับฟ้าดอก ด้ยพราด ภาวชื่นชม
ด้ยผสม อยู่ในสวน รัญจนใจ
ยามกลางคืน ดันดีก ใหนักถึง
กลิ่นหอมขี้้ง ลอยลมมา ะหาไหน
ไ้บุหงา สำหรับ ที่จริงใจ
หอมกลิ่นไกล ๑๑๑๑๑๑ กำขำบทร๑๑

ศกุนตลา ณ หนองคาย

ดอกบุหงาสำหรับนี้เคยเห็น
ปลูกไว้เป็นไม้ประดับจับใจเหดีเอ
เป็นไม้ในวรรณคดีกาพย์เหรีเอ
เจ้าฟ้ากุ้งทรงแต่งเมื่อสองร้อยปี

บุหงาสำหรับหรือบาทสี่มีเรียกกัน อีกชื่อหนึ่งบุหงาแต่งงานบานใบก ไทเอ
ไม้ยืนต้นสวยหยดหยดยักกิ่งกำนใบ เชิดใจได้ใบเดี่ยวอยู่เป็นคู่กัน

ต้นบุหงาสำหรับมีใบดก ใบที่รกดอกเต็มต้นทรงทอกนั้น
จะแข็งเรียบขอบใบพับเข้าหากัน ข้างเชิดหันเท่ใบบุหงาเขียวหน้าชม

ปลูกกลางแจ้งแสงจ้าบุหงาชอบ อย่างราชรอบไม้ใหญ่ไม่เหมาะจะดีมี
ดอกบุหงาดอกทั้งปีมีให้ชม ขอนดอมดมดอกสีขาวพราวเป็นพวง

ดอกบุหงาสำหรับราตรีหอม นกอนอมพาทองไหลให้ที่ทองทอง
วันใดไม่เห็นเจ้าเศร้าในทรอง รักเจ้าดวงดอกบุหงาอย่าหน่ายเลย

จรูพร สุวรรณปากแพรก

หนึ่งแมก ไม้ชุ่มงามตามแนวบ้าน มีมานานกำเนิดในเกาะ กูดห่าง
 ต้นบุหงาตลาดบาวิบา ไตสแรมใต้อนราง ตามรายทางสู่สยามคามประเทือง
 ดอกช่อขาวระยารายจากปลายกิ่ง เป็นพวงห้อยพราวพริ้งมิ่งแก่เมื่อง
 ไชยตลบหอมกล่อมราตรีอร่ามเรือง จิตฟูเฟื่องเอิบสุขสู่นิทรา
 พรางบังเงาแก่บ้านเรือนให้ร่มรื่น เด่นต้นยืนเคียงพรหมคุณมค่า
 แจ่มจรัสจัดเป็นที่พักสายตา สุขนักหนาบุหงาตัวทรีนี้โฉมใจ

กุศล คำเพราะ

บุหงาสำหรับมีกลิ่นหอม
อดยั้งยั้งอมจิตใจให้หลงใหล
อยู่กลางแสงแดดกลางพราววิไล
ขจรไกลนำภมรดอนแด่เย็นนอน

ดุจดาวรุ่งอรุณด้วยใจใส่นัก
ที่อเลี้ยวมักเลี้ยวลีลาจน
ว่าสวยมากอยากรู้จักอยากใคร่ชิด
หม่อมหลวงจริงไหมใจใคร่เจอ

ต้นบุหงาสำหรับสีเขียวน
กิ่งยาวเบรียลคู่ยอดสีฟ้าเต็ม
ขอบแดดจัดไม่แพ้ใบโตย่นะเออ
ตัดต้นต้นพอเพลอเพลอตัดองแหงนมเออ

ดองพร เดชกัญญาทอง

เห็นเจ้าสาวเขี้อ่างงามล้า
พาสาวเจ้าพ่อของบุตรคุณเจ้าจอม
เสียบเกศด้วยบุบผามาดีหอม
โอ..กลิ่นหอมของบุหงาสำหรับใจ

เพิ่มความเด่นแก่สาวให้งามสม
เห็นดอกย้อยระย้าพาดิไล
นำภริมย์ยามพินิจพิศมัย
สมกับได้เป็นเจ้าสาวแล้วละนา

ดอกบุหงาสำหรับากต้นไม้
พอเอื้อลมเด็ดดอกได้ในพริบตา
ต้นไม้สูงไม่ใหญ่มากดอกหนา
ห้อยระย้าคล้ายรูปเงาของข้างปลาย

แต่ละซ้อประกอบด้วยมดลูกคุ้มดอก
ยามที่ปลายซ้อไม่บานจึงเรียกลบลาย
เริ่มบานออกจากริเวณซ้อถึงปลายสาย
มองที่ไรให้ละม้ายคล้ายรูปเงา(ข้าง)

บุหงาเอ๋ยเจ้าข้างงามนามเพียบพร้อม
เกรงเจ้าลืมถิ่นกำเนิดที่ชวา
เจ้าข้างย้อยอมดวงใจให้เฝ้าหา
นามบุหงาสำหรับขี้อินเอ๋ย

ฉลี่ยพร แฉินฉงษ์

บุหงาสำหรับดอกไม้งามไหมเพราะ
จากหมู่เกาะเวสต์อินดีสมืดอกขาว
ใบสีเขียวก้านสีส้มดูผงองพราว
กลิ่นให้มนำใจให้ใฝ่รักบอง

ดอกเป็นพวงน้อยน้อยห้อยตามกิ่ง
สวยเพร็ดพริ้งสะอาดดีไม่มีหมอง
งามเมื่อบานเต็มต้นล้วนชวนให้ชมอง
งามที่หนึ่งไม่เป็นสองรองจากใคร

บุหงาสำหรับไม่มงคลดูชิวให้
ชีวิตในครอบครัวได้สดใส
ดูกล้านอยู่ร่มเย็นเป็นสุขใจ
กลิ่นหอมไกลไทยถิ่นนิยมเออย

๑ ไร่รัตน์ ภาคเกษม

ดอกไม้หนึ่งรูปงามนามพริ่งเพราะ
ฉันเคยปลูกจนต้นใหญ่บานหลายปี

ชื่อเหมาะเจาะว่าบุหงาตัวหรือ
ใกล้กับที่หน้าต่างข้างห้องนอน

ยามกลางคืนไขยกลิ่นประทีปหอม
ย้อมเยื้องเป็นหนักแน่นไม่เคยลนคลอน

พาน้ำอันอมจิตละเมียดละเอียดยอด
วันเสาร์ขยับยดับร้อนให้ฝนคลาย

ฉันรักบุหงาตัวหรือดอกสีขาว
คล้ายตัวหรือระยับห่มคลุมเรือนกายเด่นที่

พลองพู่พราวทรงเสน่ห์เท่าที่เห็นหลาย

งามเลื่อมฉายประทับใจไม่รู้ลืม

บุหงาตัว หรือชื่ออื่น

“เป็นบุปผา พกาภิรม ยามเบ่งบาน”
สถิตย์พันธ์ นัยเกตุไฉไล ให้เห็นเต็ม
เป็นไม้ดอก ดอกย่ำ ความนิยม
คนชื่นชม นิยมปลูก ทุกที่ทาง

“หอมบุหงา สำหรับ ที่ดอกสวย”
ฉันเห็นด้วย ช่างTumเสริม เต็มคำอ้าง
เป็นพรรณไม้ ใหญ่ฉัน ชื่นชอบกลาง
ดอกสีต่าง ชูไสว โภคทำดม

“ปลุกกลางแจ้ง แสงจ้า บูรหงาชอบ”

Jatupornตอบ ชอบแล้ว ไชรี ให้ดูขลุยม

ปลุกจ่ายแท้ แมตินนั้น มันเล็ล่อมไทรม

น้ำมากไป ไม่ยืนขม ๑๑ลุ่มตาย

“หนึ่งแมกไม้ ขลุ้มงาม ตามแนวบ้าน”
ด้วยพรางเรือน เหม็อนด้วย อำนวยชัย

กุดลันนั้น ทำนร่ายกลอน ๑๑นว่าไว้
บ้านปลอดภัย กลิ่นไฉลุ่ม คุณอนันต์

“ดูขนกนก บูรหงาสำหรับ นี้โลมใจ”
กลิ่นหอมหอม ทอนลม ขันขมกัน

กุดลันได้ ร่ายกลอน นอนดูขลุมนต์
น่องยานั้น ขอนพิชิต วันสุรา

สรุปเล่า กล่าวรวมยอด ๑๑๑๑เรื่อ
ประโยชน์นี้ มีมากเอื้อ เทล็คคณ

ไม่พเพ็อง เรื่อร๑๑ ต้๑๑บูรหงา
สุดพรรณนมา ได้หมด คนโชนัน

หยิบมาหน๑๑ย ต้๑๑มานิด มิตรรักเอื้อ
ทั้งกลอนกาพย์ ขาบตั้ง ตรึงใจกัน

เหม็อนตั้งเคย เขยขันขม ลมใจนั้น
กลอนเพ็อนยา หนานัน ฉันชอบจริง

๑๑๑เพ็อนไชรี หลายท่าน ฉันชอกราบ
กลอนเพ็อนเพราะ เสนาะนั้น มันใจจริง

ให้เพ็อนทราบ ขาบตั้ง ตรึงใจยิ่ง
ช๑๑แอบ๑๑ พึงเพ็อน เหม็อนตั้งเคย

โกวิท จีรวโรจน์

บุหงาสำหรับมีกลิ่นหอม

อยากจะได้ดมดมเจ้าเคล้านนา

กลิ่นหอมหอมจนจนเจ้าเณร

ซึ่งดีวาทราชมเจ้าเณรมาลัย

บุหงาสำหรับมีกำเนิดมาจากเกาะ

บาร์บาโดสเหมาะแก่กับเจ้าเณรถิ่นฐาน

มาเมื่อไทยเจ้าก็มาอยู่จำนาน

ปลูกหน้าบ้านหัวเมืองเพื่อองวีไอ

ดอกบุหงาลักษณะดอกเป็นพวง

ห้อยเป็นพวงพวงขาวสดกาดใส

ดอกดอกเรียงตั้งแต่โคนถึงปลายกิ่ง

กลีบดอกไขว้ปลายแยกทำแฉกบาน

ดอกมีกลิ่นหอมแรงมากจากกลางคืน

กลิ่นไม่หืนหอมหอมจนสุดคืน

ปลูกประดับกับบ้านได้ให้สราญ

สุขทุกวาระยามได้ดมดมสำหรับ...ดีจริงจริง

อาเนนท์ ศรีวิสูตร

บุหงา สำหรับ ดอกสีขาว
พลองพริ้งพราว ลาดสดได้ ตรึงใจฉัน

เผ่าชื่นชม ช่อช่ออยู่ ดูทุกวัน
เทพสร้างสรร ละเอียดน่า น่าดูชม

กลิ่นหอมหวาน ช้อยวนจิต พิเศษ
กลิ่นหอมไกล ในกลางคืน ชื่นดูชม

บุหงาสำหรับ ดอกไม้ดี ที่นิยม
ได้ดอมดม ตลอดคืน ชื่นทุกที

ไม้กลางแจ้ง ช่อขึ้นแจ้ง แสงแดดจัด
ดั่งดวงอาทิตย์ ปรบทิศทัศน์ ให้สวยได้
ไม้ประดับ ได้ปลูกไว้ ให้ดูใจ
งามใสได้ ใหญ่ปานกลาง ช่างน่าดู

บุหงาเอ๋ย สำหรับ ที่ไหนไหน ขาดได้ใจเบิกบาน กิ่งกำหนัด
ดูชื่นชม งามอัปตา ละเอียดดู ทุกคนรู้ บุหงางาม ตามสำหรับ

ศรีวัฒน์ สุพรรณ

หอมบุหงาสำหรับคืนนี้หนอ
เจ้าทอदर्ชักรอใครหรือไรหนา
ถารอแต่รอเธอเขาไม่มา
จบจนสิ้นธาราตรีกา

ที่เคยนั่งริมระเบียงเตียงคนรัก
ที่เคยจกขบวนมัจฉาในวังสวน
ที่เคยฉีกลิ้นบุหงาสำหรับบาน
คือวันวานที่ผ่านลับเลยไป

คืนนี้ บุหงาสำหรับคืนบ้านใหม่
ยังส่งกลิ่นหอมทอมนยอนใจ
เผื่อใครคนอยู่ไกลมาใกล้เคียง

เอี่ยมศรี พงศ์พรรัตน์

